

Greetje van den Berg

Wind- roos

ROMAN

Greetje van den Berg

Windroos

Spiegelserie

Zomer & Keuning

JUIST VANDAAG IS HIJ LATER DAN NORMAAL. VEEL LATER. TERWIJL ZE net tegenover Lisette heeft volgehouden dat Ernst nooit te laat is, dat hij nooit zomaar met iemand afspreekt na werktijd, dat ze het verkeer moet hebben gezien. Nu vraagt Roos Bos zich af waar hij is en waarom hij niet even heeft gebeld om te zeggen dat hij later komt. Ze staat voor de zoveelste keer voor het raam op de uitkijk, nerveus plukkend aan de mouwen van haar vest dat ze net over haar lange, paarse jurk heeft aangetrokken. De namiddag is kil, hoewel de temperatuur overdag nog bijna twintig graden heeft bereikt. 'Pure verwennerij zo aan het einde van september,' had Lisette vanmiddag gezegd terwijl ze samen op een terrasje hadden gezeten. Op woensdag heeft Roos vrij en ze besteedt die dag aan het onderhouden van haar sociale contacten. De overige dagen van de week maakt ze zich nuttig als doktersassistente in een huisartsenpraktijk waar twee huisartsen samenwerken.

Ze heeft zich nooit zorgen gemaakt om Ernst. Waarom zou ze? Ze horen bij elkaar, Ernst en zij. Het is onzin om de woorden van Lisette serieus te nemen, maar desondanks blijven ze knagen. Ze twijfelt, neemt de telefoon in haar handen en toetst dan toch het nummer van zijn mobiel in. Een vrouwenstem zegt haar direct dat het nummer momenteel niet bereikbaar is en dat ze haar boodschap op de voicemail kan inspreken. Die vrouwenstem maakt haar duidelijk dat hij zijn mobiel niet aan heeft staan. Ze probeert daar redenen voor te bedenken. Zelfs als hij lesgeeft, kan ze hem bereiken.

Misschien is hij vandaag eerst naar zijn atelier gegaan. Normaal gesproken komt hij vanuit school direct naar huis, maar er kan iets gebeurd zijn waardoor hij naar zijn atelier wilde. In het atelier komt hij tot rust. Als er op school moeilijkheden zijn, kan hij die in zijn atelier van zich af laten glijden. Zodra hij daar binnenstapt, betreedt hij een andere wereld, zegt Ernst altijd. Misschien heeft hij daarom

zijn mobiele telefoon het zwijgen opgelegd, wil hij die rust door niemand laten verstoren.

Roos probeert haar kalmte te herwinnen. Waarschijnlijk komt hij straks gewoon met een aannemelijke verklaring naar huis. Ze zal zich schamen omdat ze werkelijk een moment heeft gedacht dat er iets niet klopte. Nooit eerder heeft ze aandacht geschonken aan geroddel. Ernst heeft nooit aanleiding tot praatjes gegeven en Lisette staat erom bekend dat ze van een mug een enorme olifant weet te maken. Waarom wordt ze nu toch zo onrustig?

Onwillekeurig legt ze haar handen in een beschermend gebaar op haar beginnende buikje. Niemand ziet het nog aan haar, maar zij merkt het aan de kleding die ze draagt, en elke keer als ze zich van haar aanstaande moederschap bewust wordt, voelt ze zich gelukkig. Waarschijnlijk heeft het met die prille zwangerschap te maken dat ze zo labiel is. Normaal schenkt ze aan een gerucht geen aandacht, zelfs niet als het gerucht van haar beste vriendin komt.

Ze haalt diep adem. Haar ogen hechten zich aan de schilderijen die her en der in hun kamer hangen. Grote doeken met kleine figuren in kleurige omgevingen met woeste strepen neer gepenseeld. ‘Ze drukken mijn kleinheid uit,’ zegt Ernst altijd. Door zijn schilderijen lijkt Ernst altijd aanwezig in huis.

Resoluut draait ze zich om en loopt naar de keuken waar chaos regeert. De boodschappen voor de avondmaaltijd zitten nog onuitgepakt in de tas, op het aanrecht staat de afwas van de afgelopen morgen. Ernst en zij hadden het niet nodig gevonden om voor hun beiden een vaatwasser aan te schaffen. Ernst had uitgerekend dat ze water zouden besparen door het met de hand te blijven doen. Hij vindt dat ze terdege rekening met het milieu dienen te houden. Dat milieu staat hoog bij hem op de prioriteitenlijst. Hij wilt niets van een auto weten, opgewekt stapt hij elke morgen op de fiets. Zij gaat een halfuur eerder op haar zwarte omafiets van huis, waarbij ze in de zomer meer begrip heeft voor zijn bezorgdheid over het milieu dan ’s winters. Hun hele huis is voorzien van spaarlampen. Nauwlettend houdt hij hun stroomverbruik in de gaten.

Zijn tweede stokpaardje behelst het dierenwelzijn. Ernst kan emotioneel worden als hij het dierenleed aankaart. Hij wil niets van vlees weten en daarom heeft ook zij zich, sinds haar huwelijk vier jaar geleden, bekeerd tot het vegetarisme. Ze probeert het als een uitdaging te zien om steeds weer iets smakelijks zonder vlees op tafel te zetten. Dankzij de vele recepten die ze op internet vindt, is dat ook helemaal niet zo moeilijk. Nu schuift ze de afwas voorzichtig aan de kant en legt de pompoen op het aanrecht die ze even daarvoor in de supermarkt heeft gehaald.

Vanuit de keuken van het oude, weinig gerieflijke huis dat ze kort na hun huwelijk kochten, heeft ze uitzicht op de tuin die inmiddels echt afscheid van de zomer heeft genomen. De stokrozen zijn uitgebloeid en buigen als lange staken in de wind, de paarse herfstasters zijn schitterend geweest, maar verliezen evenals de hortensia's en de guldenroede hun kleur. Door de tuin loopt een klinkerpadje naar de deur in de oude schutting. Ze ziet hoe die deur nu geopend wordt. Ernst komt binnen met zijn fiets aan de hand. Hij zwaait als hij haar achter het keukenraam ontwaart.

Ze heeft de pompoen met een groot mes in tweeën gedeeld. Nu blijft het mes hangen, terwijl ze zijn bewegingen volgt. Met snelle passen loopt hij naar de kleine schuur achter in de tuin, aan de ene hand de fiets, met zijn andere veegt hij de donkere lok van zijn voorhoofd. Zijn magere benen steken in een verwassen spijkerbroek, daarop draagt hij een ruim, donkerbruin corduroy jack. Hij loopt een klein beetje gebogen. Met enige moeite wrikt hij de schuurdeur open en verdwijnt in de donkere ruimte vol spullen die ze al zolang van plan is om eens op te ruimen. Het duurt een tijdje voor hij weer tevoorschijn komt. Ze blijft staan en kijkt. Op de vrijwel uitgebloeide herfstasters neemt een koolwitje plaats, het dartelt even later weer verder. Ze verliest de lichte vlinder al snel uit het oog.

Dan gaat de schuurdeur weer open. Zorgvuldig sluit Ernst de deur, loopt daarna het smalle klinkerpad op dat in de richting van de keukendeur voert. Hij glimlacht naar haar, op hetzelfde moment hakt haar mes met een klap de halve pompoen nogmaals in tweeën.

‘Heb je die pompoen bij de natuurwinkel gekocht?’ wil hij een uur-tje later weten wanneer het oranje gevaarte als een chutney op zijn bord terecht is gekomen.

Ze schudt haar hoofd. ‘Vanmiddag was ik aan de late kant. Zoals je weet had ik met Lisette afgesproken en we hebben elkaar altijd zoveel te vertellen. Het werd weer eens later dan ik verwachtte. Op de terugweg kwam ik gelukkig langs de supermarkt en ik heb daar de boodschappen gedaan.’

‘Dat moet je de volgende keer niet weer doen. Je krijgt zoveel rot-zooi in je lichaam als het niet biologisch is.’

Ze haalt haar schouders op. ‘Ik heb je vanmiddag nog gebeld, maar je had je telefoon niet aan staan,’ gaat zij nu tot de aanval over. Nauwlettend observeert ze hem, maar er is niets anders dan anders. Hij oogt ontspannen, eet kalm en met kleine happen. Onder zijn nagels ontdekt ze rode verf.

‘Ja, en?’ Hij leunt achterover.

‘Heb je uit school nog in je atelier gewerkt?’

Hij knikt. ‘Ik wist immers dat je niet thuis was. Zoals je weet, hou ik er niet van om gestoord te worden tijdens het schilderen. Bovendien was het vandaag een hectische dag op school. Ik weet niet wat die kinderen bezielde, maar in ieder geval had niemand zin in CKV*. Daarna voelde ik behoefte om me even van deze wereld terug te trekken. En ik wil ik de tijd nog wel eens vergeten als ik eenmaal lekker bezig ben.’

‘Je bent nooit zo laat,’ merkt ze voorzichtig op.

Hij kijkt haar onderzoekend aan. ‘Is er iets? Ik vertel je toch net waar ik me mee bezig heb gehouden? Het kan best zijn dat het wat vaker voor gaat komen. Ik merk dat ik het prettig vind om in m’n atelier bij te komen voordat ik naar huis ga.’

‘Ik weet niet of ik het wel prettig vind.’ Eigenlijk wil ze hem nu vertellen wat Lisette tegen haar gezegd heeft. Ze wil hem vragen of het

*Cultureel Kunstzinnige Vorming

klopt dat hij een paar dagen geleden gezelschap had toen hij ergens in een restaurant iets dronk. Het lijkt haar nu belachelijk. Hij gaat na schooltijd nooit iets in een restaurant drinken. Lisette moet het verkeerd hebben gezien. 'Sinds mijn zwangerschap ben ik wat gevoelig, dat zal het wel zijn,' zegt ze daarom verontschuldigend. 'Heb je je ouders inmiddels gebeld om te vertellen dat je zwanger bent?'

Ze neemt een slokje water uit het glas naast haar bord, schudt haar hoofd. 'Ik kon er nog niet toe komen.'

'Zoiets raars heb ik nog nooit gehoord. Elke dochter belt in die gezegende omstandigheden direct haar moeder.'

'Je weet dat het bij ons anders ligt.'

'Waar ben je bang voor, Roosje? Kom op, ik neem aan dat je ouders toch wel met enig enthousiasme op hun nieuwe kleinkind zullen reageren.'

'Mijn moeder zal waarschijnlijk direct zeggen dat het kind voor galg en rad bij ons zal opgroeien. Ze weet wel weer iets te bedenken wat me kwetst.'

'Je vader zal er blij mee zijn.'

'Mijn vader heeft nog nooit tegen mijn moeder op gekund, dus ik heb het vermoeden dat hij zijn enthousiasme wel wat zal temperen.'

'Je vader moest je moeder eens flink tot de orde roepen.' Ernst verheft zijn stem. Uiteindelijk draaien de gesprekken over haar ouders daar altijd op uit. Ernst gaat steeds harder praten, windt zich steeds meer op. Zij houdt uiteindelijk haar mond.

De relatie met haar moeder is nooit goed geweest. Zelf heeft ze meestal geen goed woord voor haar over, maar als Ernst op haar moeder begint af te geven, kan ze het niet goed hebben.

'Je moeder hoort in een vergeeld prentenboek met die antieke denkbeelden van haar,' hoort ze Ernst nu fulmineren. Alleen al de gedachten aan zijn schoonmoeder weten hem tot grote woede op te zwepen. 'Ze heeft een geloof uit de oudheid. Alles is slecht, altijd regert de angst. Als ik op die manier moest geloven, hoefde het van mij niet meer. Het ergste is dat ze dat altijd weer op jou probeert

over te dragen, en in mij heeft ze uiteraard nooit iets goeds gezien.' 'Jij gaat ook altijd tegen haar in,' waagt ze het hem tegen te spreken. 'Dat zouden veel meer mensen moeten doen. Jullie zijn veel te meegaand. Jouw vader zou zich eindelijk als een man moeten gedragen. Als hij het niet voor zichzelf doet, dan wel voor jou. Die moeder van je heeft jouw jeugd vergald, Roosje. Jij weet dat even goed als ik. Jij bent in die benauwde sfeer van hel en verdoemenis opgegroeid en dat moet voor een kind vreselijk zijn.'

'Er zijn ook wel goede dingen geweest.'

'Wat je eraan overgehouden hebt, zijn die angsten van je. Bang voor iets nieuws, voor iets onbekends. Je bent altijd bang dat je iets niet kunt. Je moeder heeft elk restje eigenwaarde de grond ingeboord. Je moest jezelf soms eens zien staan. Aan alle kanten straalt de onzekerheid van je af. En als je niet onzeker bent, dan ben je wel bang voor iets waarvan je moeder ooit heeft beweerd dat het zonde is.'

'Je overdrijft.' Ze heeft er een hekel aan als hij zo doordraaft.

'Ik overdrijf helemaal niet. Als ik zou overdrijven, dan zou je je moeder allang hebben gebeld om haar te vertellen dat we samen een kind krijgen.'

'Ik heb me afgevraagd of ik van de week niet beter een keer naar haar toe kan gaan om het te vertellen.'

'Zal ik met je meegaan?'

Ze schudt haar hoofd. 'Laat me dat alleen doen. Jullie maken alleen maar ruzie.'

'Zij zoekt ruzie,' corrigeert hij haar.

Ze laat het er maar bij zitten. Het heeft geen zin om hem te vertellen dat hij altijd de verkeerde dingen weet te zeggen.

DE WEEK DAAROP RIJDT ROOS MET DE BUS VAN ZWOLLE NAAR DE Noordoostpolder. Welwillend waaiert de zon haar stralen uit boven de weilanden waar koeien grazen in een sprookjesachtig decor. Nevelslierten hangen boven het gras. Nooit is het licht zo fraai als juist in dit jaargetijde, veel milder dan in de zomer, als een oude man die zijn scherpe kanten is kwijtgeraakt. Het is rustig in de bus. Een eindje voor haar zit een moeder met een baby, een oudere man en vrouw daarachter. Ze staart door het grote raam naar buiten. In een weiland draven paarden met wapperende manen. Dit heeft ze het meest gemist toen ze met Ernst trouwde en in zijn kleine huis in het centrum van Zwolle trok: de ruimte, de weidsheid, de kleur en geur van de natuur. Toch had de opluchting de boventoon gevoerd toen ze haar ouderlijk huis had kunnen verlaten, om eindelijk weg te zijn uit het benauwende milieu waarin ze was opgegroeid. Daar had de weidsheid niet tegenop gekund.

De brug bij Ramspol staat open. De buschauffeur sluit aan bij de rij die zich gevormd heeft. Over het glanzende water nadert een schip, een beeld dat haar zo vertrouwd was toen ze voor haar opleiding dagelijks met de bus op en neer naar Zwolle reisde.

Sinds die tijd is er veel veranderd. Het is lang geleden dat ze hier bij Ramspol stond. Sinds haar huwelijk kwam ze alleen nog thuis met verjaardagen en bijzondere dagen zoals Kerst. Het voordeel daarvan was dat bij die gelegenheden haar broer Fred er meestal ook was met zijn vrouw Evelien en hun twee dochtertjes. De vijfjarige Joricke en driejarige Jolinde wisten de aandacht altijd weer naar zich toe te trekken. Daardoor was er geen ruimte voor moeilijke gesprekken en op die manier was het in haar ouderlijk huis dan uit te houden. De boot vaart onder de geopende brug door.

Er is zelfs een tijd geweest waarin ze meende dat ze hier nooit meer zou komen. Het was kort nadat ze Ernst ontmoet had tijdens een feestje van een gezamenlijke vriendin. Ze was als een blok voor hem

gevallen. Hij nam haar serieus, ze debatteerden samen over de toestand in de wereld. Ernst wist heel veel. Veel meer dan zij. Hij vertelde haar over zijn werk als docent cultureel kunstzinnige vorming. Hij liet haar zien wat hij schilderde. Ze begreep niet alles wat hij maakte, maar ze was wel trots. Onvoorstelbaar had ze het later gevonden dat haar ouders daar zo anders over dachten. Vooral haar moeder had er geen goed woord voor over. 'Je gaat je ongeluk tege moet,' had ze voorspeld. 'Zo'n kladderaar, zo'n alternatief type is niets voor jou. Ik kan je niet tegenhouden om met die man om te gaan, maar kom later niet met hangende pootjes terug als blijkt dat ik gelijk heb. Dat soort is niet te vertrouwen.'

Waarschijnlijk is dat de reden van de misselijkheid en nervositeit die ze nu voelt. Ze weet immers dat haar moeder zeker niet met blijdschap zal reageren als ze straks vertelt van haar zwangerschap. Nog altijd is ze bang voor de harde woorden, voor de afkeuring van haar moeder. Het is of het kind in haar altijd blijft bestaan. Het kind dat hunkert naar goedkeuring, naar warmte en liefde. Haar moeder is keihard. De aversie tegenover haar toekomstige schoonzoon was zo intens dat ze verstek had laten gaan op hun bruiloft. Wel had haar vader nog in de kerk gezeten, maar haar moeder kon zich er niet toe zetten. De pijn die ze toen had gevoeld, had de hele dag overheerst. Destijds werkte ze al met veel plezier in de huisartsenpraktijk in Zwolle. Kort nadat ze Ernst had ontmoet, was ze daar aangenomen. Met twee collega-assistentes ondersteunde ze de artsen Peter van Santen en Jos Drielsma.

Vanaf dat moment wilde ze niet langer dagelijks heen en weer reizen. Ze was direct verhuisd naar een kamer die ze via Ernst had kunnen huren, blij dat ze haar ouderlijk huis kon ontvluchten. Na haar huwelijk had ze zich voorgenomen om er niet meer terug te keren. Ernst zelf had haar ervan weten te overtuigen dat ze daar later spijt van zou krijgen. Daarom zit ze hier nu in de bus die langzaam optrekt en de slang auto's volgt, de polder in.

Boven de weilanden trekken grauwe wolken zich samen.

Bij de bushalte in het dorp staat de oude, blauwe Ford van haar

vader. Hij steekt zijn hand op als hij haar ontwaart en stapt uit. Zijn omhelzing is warm en oprecht. ‘Wat fijn dat je er weer eens bent, kind. Daar doe je goed aan. Hoe is het met je? Mis je onze polder nog steeds niet?’

‘Soms,’ zegt ze en ze kan een glimlach niet onderdrukken om zijn ‘onze polder’. Zo was het altijd geweest. Als jongen van een jaar of zeven was haar vader kort na de oorlog met zijn ouders en drie broers vanuit een klein dorpje in Noord-Brabant naar de Noord-oostpolder verhuisd. Hoe vaak had ze niet aan moeten horen hoe kaal het hier was geweest, hoe lang en recht de wegen waren, hoe hard er was gewerkt? Zijn ouders behoorden destijds tot de polderpioniers. Meer dan eens had oma vol verontwaardiging verteld hoe er mensen naar Noord-Brabant waren afgereisd om te controleren of oma wel tot de propere huisvrouwen gerekend kon worden. Ze hadden met hun vingers over de deurposten geveegd en kasten gecontroleerd. Oma bleek daadwerkelijk tot de nijvere huisvrouwen te behoren en zo waren ze toegelaten tot de Noordoostpolder, die destijds veel kaler en vlakker was dan tegenwoordig.

Ze gaat naast haar vader in de auto zitten, kijkt naar buiten en praat met hem over koetjes en kalfjes terwijl ze het dorp uit rijden. Huizen maken plaats voor uitgestrekte akkers die voor het grootste deel hun oogst al hebben afgestaan. In de weilanden genieten koeien van de nazomer. Het grijze wolkendek drijft verder, de zon probeert terrein te winnen. Haar vader informeert naar haar werk. Ze beantwoordt zijn vragen zonder er met haar gedachten bij te zijn. In haar hoofd repeteert ze de aankondiging van haar zwangerschap. Hoe ze die boodschap straks het beste kan brengen en wanneer ze dat moet doen. Hoe dichters haar ouderlijke woning naderen, hoe nerveuzer ze wordt. De lichte misselijkheid maakt opnieuw zijn opwachting.

In de verte ontdekt ze het bord met de naam van de weg waaraan haar ouders wonen. Haar vader remt af, draait om de bocht en rijdt weer door tot hij moet remmen voor een tractor. Langzaam rijdt hij verder, zonder haast, zonder drang om in te halen. Het geeft haar de

gelegenheid om de omgeving goed in zich op te nemen. Boerderijen die vertrouwd zijn ondanks de veranderingen die ze in de loop der tijd hebben ondergaan. Verbouwde arbeiderswoningen met grote tuinen voor de deur. Vroeger speelde ze regelmatig met haar buurmeisje Dorothy, dat ook in zo'n arbeidershuis woonde. Het had altijd geleken of daar alles mogelijk was. Naast het gezin met zes kinderen dat er huisde, was er ruimte voor een bouvier die er vervaarlijk uitzag maar dat niet was, drie katten, een ren met kippen, een haan en sierfazanten. Op de kamer van Dorothy stond ook nog een kooi met een cavia, terwijl haar jongere zusje Pascale een hamster had. Tot groot ongenoegen van haar moeder kwam ze er graag en vaak.

Nu is het huis bewoond door anderen, nadat de ouders van Dorothy en Pascale gingen scheiden en naar elders verhuisden. De voortuin ligt er keurig bij, net zo keurig als de tuin rond de boerderij van haar ouders. Haar vader stuurt het erf op en zet de auto stil voor de grote schuur. Hij haalt het sleuteltje uit het contact, maar houdt haar met een handgebaar tegen als ze het portier wil openen.

'Wacht even, Roos ... Ik vrees dat ik je eerst moet waarschuwen.' Hij probeert geruststellend te glimlachen. 'Je hebt je moeder al een tijdje niet gezien en in die tijd is ze behoorlijk afgevallen. Probeer niet te schrikken.'

'Is ze ziek?'

Hij haalt zijn schouders op. 'Ze zegt van niet en ze wordt boos als ik erop aandring dat ze naar de huisarts gaat. Volgens haar mankeert ze niets en komt het gewoon door de zorgen om de boerderij.'

'Hebben jullie daar problemen mee, dan?'

Hij schudt zijn hoofd. 'Niet meer dan normaal. De tijden veranderen en dat maakt het er allemaal niet makkelijker op. Bovendien heeft Fred laatst aangegeven dat hij niet van plan is om verder te boeren.'

'Dat wisten jullie toch allang? Fred is een manager pur sang, dat is tijdens zijn studie ook gebleken. Hadden jullie werkelijk verwacht dat hij zijn mooie baan voor een onzeker bestaan op de boerderij zou inwisselen?'

‘We wisten natuurlijk dat hij met die studie agrotechniek en management veel meer mogelijkheden had, maar als ouders blijf je toch hopen.’

‘Tegen beter weten in. Hoe vaak heb je zelf niet beweerd dat je in deze tijd geen boer meer zou zijn geworden?’

‘Ja ... ik zou het niet weer overdoen als ik opnieuw moest beginnen. Je hebt waarschijnlijk gelijk. Je moeder en ik hoopten tegen beter weten in dat het boerenbloed zich niet zou verloochenen. We lieten hem niet voor niets naar de agrarische hogeschool gaan, maar ja, toen hij Evelien ontmoette, was het voorbij.’

‘Evelien wist als boerendochter heel goed wat een boerderij allemaal met zich meebrengt,’ merkt ze voorzichtig op. ‘Bovendien ligt het niet alleen aan Evelien. Voor Fred zou de boerderij een flinke stap terug zijn. Hij is het allang ontgroeid, pa.’

‘Misschien heb je gelijk. Fred zal het zelf ook niet meer willen. Wist je al dat de vader van Evelien het spul pas verkocht heeft?’

‘Zó oud zijn de ouders van Evelien toch nog niet?’

‘Nee, maar de tijden zijn hard veranderd. Mama en ik hebben het er ook al eens over gehad om de boel van de hand te doen. Je weet dat ma nooit van de boerderij heeft gehouden.’

‘Ik weet nog hoe raar Ernst opkeek toen ik hem vertelde dat jij echt helemaal alleen op het bedrijf aan het werk bent.’

‘Tja, zo is het nu eenmaal gelopen. Mama heeft vanaf het begin verkondigd dat ze er niets van moest hebben. Als je jong bent, meen je het allemaal wel aan te kunnen. Ik merk dat ik het nu, met de hedendaagse papierwinkel, steeds zwaarder ga vinden.’

‘Ook nu Fred de boel niet wil overnemen, kan het een optie zijn om tot verkoop over te gaan. Ik hoor van mensen die nog een andere werkkring vinden als vrachtwagenchauffeur of zo. Het hangt toch niet van Fred af?’

‘Het had anders gevoeld als Fred het bedrijf zou voortzetten. Nu is het net of al mijn werk voor niets is geweest.’

Hij glimlacht bijna verontschuldigend voor hij het portier opent. Als ze de auto uitstapt, ziet ze dat haar moeder al voor het raam staat.

De koffiekopjes zijn leeg. Haar moeder verzamelt ze op het dienblad. Langzaam zet ze daarna de schoteltjes op elkaar waarop even daarvoor de boterkoek lag. Roos aarzelt, probeert door diep te ademen die vage misselijkheid kwijt te raken. Het is raar dat ze zich bij haar schoonmoeder vaak nog vrijer voelt dan in haar ouderlijk huis. Nu twijfelt ze of ze ook op moet staan om haar moeder te volgen, of toch beter bij haar vader kan blijven zitten.

‘Ik ga voor het eten zorgen,’ hoort ze haar moeder vanuit de keuken roepen. ‘Jij eet toch wel mee, Roos?’

Haar vader maakt van de gelegenheid gebruik. ‘En?’ wil hij weten met een hoofdknik in de richting van de keuken. ‘Wat vind je ervan? Je schrok, hè?’

Ze weet ogenblikkelijk wat hij bedoelt en kan niet anders dan toegeven. Het is haar niet meegevallen. Haar moeder is altijd wat aan de zware kant geweest, maar nu houdt ze ruimte over in de jurk die ze draagt. In haar gezicht zijn lijnen gekomen die er eerder nog niet waren.

‘Ze moet echt naar de dokter,’ zegt ze zachtjes.

‘Precies, ga jij haar dat vertellen?’

Roos staat op. ‘Ik zal haar in ieder geval helpen in de keuken.’

‘Dan ga ik nog maar even op het land aan de gang. Er ligt nog genoeg werk te wachten.’

‘Je zou wat hulp moeten hebben.’

‘Mijn portemonnee begint al te protesteren bij de gedachte.’

‘Ik zit aan een stagiair te denken.’

‘Ik heb wel eens een stagiair gehad, maar dat was geen succes. Bovendien vindt je moeder het niet prettig om zo’n vreemde snuiter aan tafel te hebben. Ik kon het niet over m’n hart verkrijgen om die jongen in de stal z’n boterham te laten eten, maar je weet hoe ma is, die steekt haar onvrede niet onder stoelen of banken. Ze heeft bijna niets tegen die knul gezegd. Ik schaamde me voor haar en heb me toen voorgenomen om het in het vervolg maar weer zelf te doen. Ik heb het altijd gedaan, dat zal nu ook nog wel een poosje lukken.’ Als ze hem even later over het erf ziet gaan, valt het haar op dat hij

een oude man lijkt en dat gevoel laat haar niet los als ze bij haar moeder in de keuken komt. Haar vader is net drieënvijftig, haar moeder twee jaar jonger, maar ze lijken allebei ouder. Bij haar vader zijn het zijn gebogen schouders, bij haar moeder heeft het alles te maken met het opgestoken grijzende haar, de te wijde donkerblauwe jurk met de oubollige roesjes. Roos weet dat het dat niet alleen is. Dat het vooral te maken heeft met haar gezicht dat momenteel te smal is, met de doffe blik in haar moeders ogen.

‘Kan ik iets voor je betekenen?’ Het voelt alsof ze bij een vreemde in de keuken staat. Een onbekende die ze nog moet peilen en die vooral geen verkeerde indruk van haar moet krijgen.

‘Ik hoef niet veel meer aan het eten te doen. Vanmorgen ben ik al vroeg opgestaan om voorbereidingen te treffen. Als mijn dochter dan eindelijk eens komt, moet ik natuurlijk niet de hele dag in de keuken staan.’

‘Misschien kan ik de tafel dekken?’ Ze probeert zich niets van de bittere ondertoon aan te trekken.

‘Waarom? Denk je dat ik dat zelf niet meer kan?’

‘Ik wil je gewoon helpen.’

‘Ik dek de tafel elke dag zelf. Vandaag hoeft daar geen uitzondering op te zijn. Het is niet zo heel moeilijk om een extra bord op tafel te zetten.’

Waarom voelen die woorden als een afwijzing?

Roos kijkt toe hoe haar moeder het lichte zeiltje tevoorschijn haalt met de boerenbonte bloemetjes langs de rand die precies bij het servies passen. Ze loopt naar het raam en ziet hoe haar vader met de tractor om de schuur heen rijdt. Met haar vingers trommelt ze op de vensterbank, tussen de drie crème bloempotten waarin Kaapse viooltjes staan, een roze, een paarse en een lila exemplaar.

‘Wat ben je toch zenuwachtig,’ merkt haar moeder op.

Roos zucht. Ze draait zich om. ‘Dus je hebt er met papa al eens over gesproken om de boerderij van de hand te doen?’

‘Van de hand te doen?’ Haar moeders hand veegt tevergeefs over de middenvouw in het zeiltje. ‘Hadden jullie het dáárover vanmorgen

in de auto? Jullie bleven in ieder geval zo lang zitten.'

'Papa vertelde dat Fred geen zin heeft om de boel over te nemen.'

'Je kunt beter zeggen dat Evelien geen zin heeft.'

'Als Fred het per se zou willen, had hij zijn zin wel doorgezet. Ik zei al tegen pa dat het logisch is dat Fred zijn baan niet op wil zeggen om hier op de boerderij te sappelen.'

'Jullie weten het allemaal zo goed.' Haar moeder staat nu bij het keukenkastje en haalt daar drie borden uit. Haar houding straalt afweer uit. 'We zullen wel zien hoe het verder gaat.'

'Het is toch helemaal niet raar om het wat rustiger aan te gaan doen? Voor jou zou het fijn zijn om in het dorp te wonen. Je hebt altijd een hekel aan het bedrijf gehad.'

'Denk je dat we daar nooit over gepraat hebben? Wat weet jij daar nou van? Je komt hier zo weinig. Het lijkt warempel alsof Zwolle aan het einde van de wereld ligt. Het verbaast me niet. Ik heb het al voorspeld toen je met die man trouwde.'

Haar moeder noemt Ernst zo min mogelijk bij de voornaam.

'De weg van jullie huis naar het onze, is even lang. Waarschijnlijk zelfs korter. Jullie kunnen zo in de auto stappen. Met een goed halfuur ben je in Zwolle. Toch heb ik jullie nog nooit bij mij thuis gezien.'

'Kinderen horen hun ouders te bezoeken,' houdt haar moeder halsstarrig vol. 'Bovendien kunnen wij niet makkelijk weg met die beesten.' Zorgvuldig deponeert ze de borden op tafel. 'Dat weet je toch?'

'Dat zou kunnen veranderen.'

'Hoezo?'

'Als jullie de boerderij zouden verkopen.'

'Hou daar toch eens over op. Dat kan nog wel jaren duren. Je vader is nog lang geen vijftenzestig. We hebben nog jaren de tijd om ons te beraden.'

Ze draait het gas laag als de aardappels koken. 'Ik heb zuurkoolstamppot voor vandaag. Snel en makkelijk. Je lust er wel spek door, hè?'

Roos knikt. Ze zal het Ernst vanavond niet vertellen.

Haar moeder rommelt in de besteklade en kiest met zorg de messen uit.

‘Mam?’ Roos zoekt naar woorden. De blik die in haar richting geworpen wordt, is niet bepaald uitnodigend. Secuur worden de messen naast de borden op de keukentafel gelegd. Opnieuw wordt er in de besteklade gezocht, nu naar vorken.

‘Mam, ik vind dat je er niet goed uitziet.’

‘Bedankt voor het compliment. Ben je er eindelijk eens, dan kom je met dit soort opmerkingen.’

‘Het is niet vervelend bedoeld. Ik maak me zorgen. Anderen zullen je toch ook hebben verteld dat je eruitziet of je ziek bent?’

‘Je vader zeurt erover. Hij heeft niet in de gaten dat ik een beetje aan de lijn doe.’

‘Je vond het altijd onzin om te lijnen.’

‘Mensen veranderen wel eens, vooral als je ze zolang niet hebt gezien.’

Roos negeert de opmerking, ze ziet hoe haar moeder nu naar lepels zoekt. ‘Je vader wil dat ik naar de dokter ga,’ moppert ze. ‘Waarom zou ik dat doen?’

‘Als je werkelijk lijnt, heeft dat weinig zin.’

‘Precies, en ik krijg dat er bij die man niet in. Misschien kun jij hem dat vertellen. Vanmiddag als hij je weer terugbrengt.’

Zonder noodzaak roert ze door de zacht kokende aardappels, haar rug drukt onwil uit. Zoveel onwil dat Roos besluit te zwijgen.

De spekjes prikken zout op haar tong. Na zoveel jaren zonder vlees lijkt ze het ontwend.

‘Is er iets? Is het niet goed?’ wil haar moeder weten.

‘Nee, het is prima,’ haast ze zich te zeggen. ‘We eten thuis nooit vlees, dan is het vreemd om spek te proeven.’

‘Je moet niet denken dat ik mee ga doen aan dergelijke flauwekul.’ Met haar vork prakt haar moeder de zuurkool alsof het cement is.

‘Ik vind het geen enkel probleem om geen vlees te eten,’ probeert ze

rustig te zeggen. Koortsachtig cirkelen haar gedachten rond haar zwangerschap. Ze zal het vandaag toch moeten zeggen? Waarom is ze zo nerveus? De meeste dochters popelen om hun moeder over hun aanstaand moederschap te vertellen.

‘Is het wel gezond om geen vlees te eten?’ wil haar vader nu weten. ‘We zorgen ervoor dat we alle stoffen binnenkrijgen die we nodig hebben.’ Heel langzaam kauwt ze een hapje weg. ‘Ik heb nog een nieuwtje te vertellen.’

Ze registreert hoe de vork van haar moeder boven het bord blijft hangen.

‘Het moet belangrijk nieuws zijn.’ Haar vader probeert een grapje te maken. ‘Zo kijk je tenminste.’

‘Ja, het is belangrijk. Ik ben zwanger.’ Ze glimlacht, maar realiseert zich opnieuw dat het aanvoelt alsof ze iets heel ergs vertelt.

‘Dat is werkelijk belangrijk nieuws!’ roept haar vader uit. Hij staat op en omarmt haar. Ze voelt zijn stoppelige wang tegen de hare.

‘Van harte gefeliciteerd. We worden opnieuw opa en oma, vrouw.’

‘Ik zal je ook moeten feliciteren,’ zegt haar moeder, maar ze blijft zitten, haar mond in een smalle streep getrokken. ‘Ik ben al blij dat je niet zegt dat “we” zwanger zijn. Dat hoor je tegenwoordig zo vaak. Het lijkt me wel iets voor die man van je om zich ook zo uit te drukken.’

‘Wanneer verwacht je de baby?’ wil haar vader weten.

‘Over een halfjaartje, dus begin april. Een lentekindje zal het worden.’

‘De meiden van Fred en Evelien zullen het vast ook prachtig vinden,’ bedenkt haar vader.

‘Zo vaak zullen die dit nieuwe neefje of nichtje niet zien,’ merkt haar moeder zuinig op. ‘Jullie verwennen ons in ieder geval niet bepaald met bezoeken, ik heb begrepen dat jullie net zomin vaak bij Fred en Evelien komen.’

‘Zoals Fred en Evelien niet bij ons komen.’

De spekjes zijn echt zout, maar ze slaat zich er dapper doorheen.

De middag loopt op z'n eind als Leendert van Meijl de bus nakijkt met daarin zijn dochter. Er trekt iets in hem als hij haar opgestoken hand ziet, vlak voordat de bus de bocht om gaat. Als hij in z'n auto stapt, ontdekt hij dat hij er tegenop ziet om naar huis te gaan. Johanne zal beginnen over de zwangerschap van Roos en hij weet nu al dat ze er niet blij mee is. De relatie tussen Roos en Johanne is nooit goed geweest. Hij heeft wel gezien hoe Johanne hun zoon altijd heeft voorgetrokken, maar hij is niet bij machte geweest om daar iets aan te veranderen. Johanne heeft tijdens hun huwelijk haar eigen plan getrokken en hij heeft altijd gevoeld dat hij daar buiten staat.

Nu sluit ze hem opnieuw buiten door haar ziek-zijn te ontkennen. Vandaag heeft ze Roos zand in de ogen proberen te strooien door te zeggen dat ze lijnt. Roos heeft zelf wel begrepen dat het niet de waarheid is, maar ze is, net zomin als hij, in staat om er iets aan te veranderen. Johanne steekt haar kop in het zand, alsof ze meent dat ze daardoor de waarheid op afstand kan houden.

Hij weet dat ze bang is, zoals ze haar hele leven bang is geweest. Echt wonderlijk is dat niet. De angst is er bij haar thuis in gehamerd. Hij herinnert zich nog hoe verstikkend de sfeer vroeger in haar ouderlijk huis was. Hoe de zondagen eruit hadden gezien, hoe zijn schoonvader altijd in het zwart had gelopen, hoe hij met luide stem uit de Bijbel had voorgelezen en vooral benadrukte dat God een God der wrake was en de mens een zondaar. Onvoorstelbaar was het dat zijn schoonouders aan het avondmaal gingen. Ze wisten immers niet of ze behouden waren? Hij had geprobeerd om daarover in discussie te gaan, om hen te wijzen op het lijden van Christus, maar was tegen een muur van afwijzing op gelopen.

De afwijzing was er vanaf het begin, waaraan het feit dat ze moesten trouwen waarschijnlijk mede debet was geweest. Een schande was Johannes zwangerschap in de ogen van haar ouders die hij tot dat moment niet eens kende. Het had hen ten opzichte van hem zeker niet mild gestemd, hoewel ze met alle geweld wilden dat ze zouden trouwen.

Feitelijk kenden Johanne en hij elkaar toen nauwelijks en toch was hij destijds met de beste wil van de wereld aan hun huwelijk begonnen. Hij wilde haar vertellen dat haar ouders ongelijk hadden. Hij nam haar mee naar de kerk waar hij lid van was en waar het evangelie op zo'n heel andere wijze werd verkondigd. Maar het was net of die God van liefde bij Johanne geen ingang vond, of ze haar angst koesterde en de wetenschap dat ze als christen tekortschoot. Al gauw had ze het in de kerk niet meer kunnen vinden. Op zondagmorgen bleef ze thuis. De zondag werd door haar tot in het extreme als rustdag in ere gehouden. Niemand die haar kon corrigeren. Van hem nam ze het niet aan, de predikant probeerde tevergeefs een afspraak te maken, huisbezoek was niet welkom.

Roos had daar het meest onder geleden. Hij had haar niet kunnen beschermen. Zoals Fred de lieveling van Johanne was geweest, zo was Roos altijd zijn kind geweest. Uiterlijk leek ze misschien niet op hem, maar in haar doen en laten wel. Toch had hij haar niet voldoende kunnen beschermen.

Na Roos' verhuizing naar Zwolle was ze lid geworden van een evangelische gemeente. Zij en Ernst hadden daar hun huwelijk laten inzegenen. In de vier jaar dat hun huwelijk nu duurde, had hij het idee gekregen dat de kerkgang er meer en meer bij inschoot. Ernst was een man die zeer kritisch tegenover het christendom stond en hij leek Roos daarin mee te trekken. Ernst had zijn eigen geloof, had Johanne wel eens smalend opgemerkt. Het zogenaamde 'biologische geloof', oftewel het geloof van het vegetarisme.

Onwillekeurig glimlacht hij nu toch als hij de motor start. Misschien had Johanne daar wel gelijk in. Wat had hij het graag anders gezien.

Greetje van den Berg

Roos Bos heeft een moeilijke jeugd gehad op de boerderij van haar ouders in de polder. Vooral haar moeder liet haar steeds weer merken dat ze er beter niet had kunnen zijn. Waarom haar moeder dit zei, heeft ze nooit begrepen.

Na haar huwelijk met Ernst verwatert het contact met haar ouders en komt ze jaren niet thuis. Maar als hun relatie in zwaar weer terecht komt, ziet ze geen andere uitvlucht dan toch naar huis te gaan. Haar moeder blijkt ernstig ziek te zijn en Roos verzorgt haar. Ze hoopt in deze laatste tijd op een betere relatie met zowel haar vader als moeder maar vooral op antwoorden op haar vragen.

De geboorte van haar dochter Anne en de ontmoeting met buurman Daniël maken het er allemaal niet makkelijker op. Krijgt Roos de antwoorden waar ze naar zoekt?

ISBN 978 90 5977 257 1 / NUR 344

www.spiegelserie.nl